FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

fremsat den 5. marts 1998 *

1. Tribunal administratif (Luxembourg) anmoder Domstolen om at fortolke visse bestemmelser i direktiv 64/427/EØF [1] (herefter »direktiv 64/427«) med henblik på at kunne løse de to sager, som er blevet anlagt for den af henholdsvis den portugisiske statsborger Manuel de Castro Freitas og den franske statsborger Raymond Escallier. Med disse sager, som begge er anlagt mod ministre des Classes moyennes et du Tourisme (ministeren for små og mellemstore virksomheder samt turisme), ønsker sagsøgerne at få ændret en administrativ afgørelse, hvorefter de har fået afslag på at etablere sig i Luxembourg som selvstændige med henblik på at udøve de erhverv, som de tidligere udøvede i henholdsvis Portugal og Frankrig.

I — Sagernes faktiske omstændigheder

2. Det fremgår af sagsakterne, at Manuel de Castro Freitas den 21. oktober 1993 ansøgte de luxembourgske myndigheder om en tilladelse til at drive næring inden for »byggevirksomhed«, dvs. opførelse og renovering af bygninger, herunder facadearbejder. Den 10. januar 1994 fik han meddelelse om, at ansøgningen var blevet afvist på grundlag af den dokumentation, han havde indgivet, og han blev anmodet om at fremskaffe en EF-attestation som omhandlet i artikel 4, stk. 2, i direktiv 64/427, udstedt af Confederaçao de Industria Portuguesa (herefter »Industriforeningen«), vedrørende hans beskæftigelse i Portugal. Han fremlagde derefter et certifikat udstedt af 'Asociación Comercial e Industrial de Fafe, Cabeceiras de Basto y Celorico de Basto. Ved afgørelse af 3. marts 1994 afslog de luxembourgske myndigheder at give ham en etableringstilladelse under henvisning til, at han ikke havde fremskaffet en EF-attestation.

3. Efter at de luxembourgske myndigheder fra Industriforeningen havde modtaget en EF-attestation dateret den 24. april 1994, som bekræftede, at Manuel de Castro Freitas havde udøvet byggevirksomhed i Portugal i perioden fra den 6. januar 1981 til den 31. december 1989, meddelte de ham den 15. juni 1994 en etableringstilladelse til byggevirksomhed. Ved skrivelse af 27. juni 1994 fik ansøgeren meddelelse om, at han ikke kunne opnå tilladelse til at drive næring som »pudser«, idet han, når det åremål, der var taget hensyn til for så vidt angår byggeentreprenørvirksomhed, var fradraget, skulle fremlægge dokumentation for en yderligere periode for at opfylde betingelserne i artikel 3 i direktiv 64/427.

* Originalsprog: spansk.

1 — Rådets direktiv af 7.7.1964 om de nærmere overgangsforanstaltninger for selvstændig erhvervsvirksomhed inden for de be- og forarbejdende erhverv under CITI-hovedgrupperne 23-40 (industri og håndværk) (EFT 1963-1964, s. 139).

4. Efter fra Industriforeningen at have modtaget en ny EF-attestation af 27. september 1994, der tillige dokumenterede, at han i samme niårige periode havde udøvet virksomhed omfattende »udvendig finissering, facader og tage«, jf. den erhvervsbeskrivelse, som var blevet meddelt fra de luxembourgske myndigheder, indgav Manuel de Castro Freitas en ny ansøgning om tilladelse til at udøve næring som pudser. Denne ansøgning blev afvist den 10. november 1994 med samme begrundelse, nemlig at der manglede dokumentation for en yderligere beskæftigelsesperiode, førend mindstekravet om seks års beskæftigelse inden for faget kunne anses for opfyldt.

5. Manuel de Castro Freitas indgav herefter en tredje ansøgning om etableringstilladelse og vedlagde denne gang en attest fra Industriforeningen af 25. december 1994, som bekræftede, at han i samme periode havde udøvet erhvervsvirksomhed inden for »byggevirksomhed« og »udvendig finissering, facader og tage«. Ved skrivelse af 20. januar 1995 blev det meddelt Manuel de Castro Freitas, at den nye ansøgning var blevet afvist, idet der ikke forelå nye omstændigheder, eftersom de i attesten nævnte kvalifikationer allerede var blevet vurderet i forbindelse med de tidligere afgørelser. Den af sagsøgeren indgivne klage af 20. februar 1995 blev ved ministerens afgørelse af 17. marts 1995 afvist under henvisning til, at der ikke forelå nye omstændigheder. Sagsøgeren har den 19. april 1995 anlagt sag til prøvelse af denne afgørelse med påstand om, at afgørelsen ændres eller annulleres.

6. Sagsøgeren i hovedsagen i den anden sag for Tribunal administratif er Raymond Escallier. Ved skrivelse af 16. juli 1995 har denne ansøgt de luxembourgske myndigheder om tilladelse til i Storhertugdømmet at udøve erhvervet som tømrer, tagdækker og blikkenslager-zinkdækker.

I henhold til en udtalelse fra det rådgivende udvalg, som er nedsat i henhold til artikel 2 i lov af 28. december 1988 om adgangen til erhvervene inden for håndværk, handel, industri samt visse liberale erhverv, gav ministeren den 24. januar 1996 Raymond Escallier ret til at udøve erhvervsvirksomhed som tagdækker, men afviste at give tilladelse til, at denne kunne drive næring som tømrer og blikkenslager-zinkdækker. De luxembourgske myndigheder begrundede dette afslag med, at Raymond Escallier endnu ikke havde udøvet erhvervet i det krævede antal år i henhold til direktiv 64/427's artikel 3, litra a) og c), for hver enkelt af de pågældende erhverv, da betingelserne i denne bestemmelse, ifølge deres fortolkning, skulle være opfyldt særskilt for hvert af de pågældende erhverv.

7. Den 14. februar 1996 anlagde Raymond Escallier sag med påstand om ændring af afgørelsen af 24. januar 1996 på grund af tilsidesættelse af loven. Til støtte herfor gjorde han gældende, at de af ham fremlagte certifikater bekræftede, at han havde tilladelse til at udøve de tre erhverv i Frankrig, og at han opfyldte betingelserne i artikel 3 i direktiv 64/427. I denne henseende fremsendte han den i artikel 4, stk. 2, i direktivet nævnte attestation, som var udstedt af Chambre du commerce et de l'industrie de la Moselle,

hvilket dokument viser, at han har udøvet virksomhed med de tre pågældende erhverv i egenskab af bedriftsleder i en virksomhed i perioden fra den 21. januar 1983 til den 5. februar 1990.

II — Præjudicielle spørgsmål

8. Med henblik på at løse disse to tvister har Tribunal administratif (Luxembourg) forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»1) Omfatter artikel 3, stk. 1, i direktiv 64/427 af 7. juli 1964 om de nærmere overgangsforanstaltninger for selvstændig erhvervsvirksomhed inden for de be- og forarbejdende erhverv under CITI-hovedgrupperne 23-40 (industri og håndværk), der dels omhandler adgangen til 'en af de i artikel 1, stk. 2, nævnte former for erhvervsvirksomhed', eller 'udøvelsen' heraf, dels som anført i artikel 3, stk. 1, in fine, 'den faktiske udøvelse af den pågældende erhvervsvirksomhed ...' ligeledes den situation, at en fællesskabsborger, som i den tidligere opholdsmedlemsstat samtidig har udøvet flere erhverv, der falder ind under direktivets anvendelsesområde, ansøger om tilladelse til at etablere virksomhed i en anden medlemsstat, hvor han fortsat agter at udøve disse erhverv eller fag [2] samtidig, navnlig henset til principippet om etableringsfrihed i artikel 52 i traktaten af 17. april 1957 om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, som ændret?

2) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende: Ændres de krav, der ifølge artikel 3, litra a), stilles til erhvervserfaring, for samtlige eller visse af de nævnte erhvervs vedkommende, såfremt de er udøvet samtidig?

3) Har det nogen betydning, at der er en sammenhæng mellem de pågældende erhverv?«

III — National lovgivning

9. Lov af 28. december 1988 om adgangen til erhvervene inden for håndværk, handel, industri samt visse liberale erhverv betinger udøvelsen af virksomhed med håndværk, handel og industri af, at der forud for udøvelsen er givet skriftlig tilladelse, hvad enten det drejer sig om fysiske eller juridiske personer. Lovens afsnit V indeholder bestemmelser om frihedsberøvelse og bøder for enhver overtrædelse af denne lov.

2 — De tre af Tribunal administratif stillede præjudicielle spørgsmål er formuleret ens i de to sager med undtagelse af dette sidste udtryk, hvor der i forelæggelseskendelsen til Manuel de Castro Freitas' sag anvendes betegnelsen »erhverv«, mens der i forelæggelseskendelsen i Escallier's sag anvendes betegnelsen »fag«.

I kapitel II i afsnit II, som indeholder regler for håndværkssektoren, industri- og byggevirksomheder, bestemmes i artikel 13, at der ved anordninger om lovens gennemførelse, som er vedtaget på baggrund af udtalelser fra de pågældende håndværksbrancher, udarbejdes en liste over hoved- og bierhverv samt disses virkeområder. For at kunne udøve et hovederhverv skal håndværkerne være i besiddelse af et kvalifikationsbevis eller en ingeniørgrad fra universitetet inden for den pågældende branche. Artikel 13, stk. 2, bestemmer ikke desto mindre, at den fornødne erhvervsmæssige kvalifikation for at udøve enten hele eller en del af de af den nævnte liste omfattede erhverv kan anerkendes i forhold til en ansøger, som ikke besidder nogle af disse dokumenter, såfremt denne kan fremlægge dokumentation, der kan anerkendes som ækvivalent. Kriterierne for ligestillelse, som gør det muligt at anerkende denne erhvervsmæssige kvalifikation, er fastsat i anordning af 15. september 1989.

10. Listen over erhverv findes i anordning af 19. februar 1990, hvori erhvervene inddeles i henhold til en femcifret nummerering: første ciffer angiver erhvervsgruppen; andet og tredje ciffer angiver nummereringen af forskellige fag i en given gruppe og en klassificering i henhold til den tekniske forbindelse mellem de forskellige fag i gruppen; fjerde og femte ciffer sondrer mellem hovederhvervene, som angives med cifrene 00 til 09 og bierhvervene, som angives med cifrene fra 11 og opefter. Hovederhvervene med cifrene 00 giver ret til udøvelse af de erhverv, som angives med cifrene mellem 01 og 09, der nævnes umiddelbart efter hovederhvervet.

11. Virkeområdet for hoved- og bierhvervene i håndværkssektoren er defineret i anordning af 26. marts 1994. De for denne sag relevante erhverv er følgende:

Gruppe 4: erhverv inden for byggevirksomhed

401-00	Byggevirksomhed
414-00	Tagdækker
415-00	Blikkenslager-zinkdækker
416-00	Tømrer
419-00	Pudser

12. Kriterierne for ligestillelse, som gør det muligt at opnå de fornødne erhvervsmæssige kvalifikationer for udøvelsen af et erhverv, er angivet i anordning af 15. september 1989. De for denne sag relevante bestemmelser er følgende:

»Artikel 4. Indehaveren af en tilladelse udstedt af regeringen, som vedrører udøvelsen af et af de erhverv, som er omfattet af listen i artikel 13, stk. 1, i lov ... af 28. december 1988, har ret til at udøve et andet erhverv eller en del af et andet erhverv, der i teknisk og økonomisk henseende er

forbundet hermed, på betingelse af, at denne fremskaffer dokumentation for at have en seksårig erhvervserfaring inden for det erhverv eller en del af det erhverv, for hvilket der ansøges om tilladelse.

Artikel 6. Attestationer, der er udstedt af de kompetente organer i medlemslandene i fællesmarkedet på grundlag af fællesskabsdirektiverne på håndværksområdet, skal anses for ligestillede dokumenter, såfremt den person, som attestationen omhandler, opfylder de deri fastsatte krav til faglige kvalifikationer.

Artikel 7. Ved erhvervsmæssig erfaring i henhold til denne anordning forstås en stilling, som gør det muligt at opnå en fuldstændig erfaring inden for det påtænkte håndværk.«

IV — Fællesskabslovgivningen

13. De fællesskabsbestemmelser, som den forelæggende ret ønsker fortolket med henblik på at løse de for denne forelagte tvister, er bestemmelserne i EF-traktaten og i direktiv 64/427.

Traktatens artikel 52 pålægger en gradvis ophævelse af restriktioner, som hindrer statsborgere i en medlemsstat i frit at etablere sig på en anden medlemsstats område i løbet af overgangsperioden. Andet afsnit bestemmer følgende:

»Med forbehold af bestemmelserne i kapitlet vedrørende kapitalen indebærer etableringsfriheden adgang til at optage og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed samt til at oprette og lede virksomheder, herunder navnlig selskaber i den i artikel 58, stk. 2, anførte betydning, på de vilkår, som i etableringslandets lovgivning er fastsat for landets egne statsborgere.«

14. På grundlag af traktatens artikel 54 vedtog Rådet en almindelig plan om ophævelse af begrænsninger i etableringsfriheden [3] (herefter »almindelig plan«), som indfører en tidsplan med henblik på en effektiv ophævelse af disse begrænsninger inden for frister, hvis varighed varierer i forhold til de pågældende erhverv, der nævnes i fem bilag. Byggevirksomhed figurerer i bilag I, hvilket betyder, at begrænsninger for etableringsfriheden skal ophæves før udgangen af det andet år i den anden overgangsperiode [4].

3 — JO 1962, 2, s. 36.

4 — Afsnit IV, B, i dette generelle program indfører en længere frist for erhverv i gruppe 400 »Bygninger og offentlige anlægsarbejder« i bilag I, når de udøves som led i offentlige bygge- og anlægskontrakter.

15. Direktiv 64/427 blev imidlertid først udstedt af Rådet i juli 1964. I betragtningerne heri erkender Rådet, at henset til, at definitionen af håndværk og dermed afgrænsningen over for industri er forskellig i de enkelte medlemsstater, og til, at der for så vidt angår håndværksvirksomhed er dels næringsfrihed, dels strenge adgangsbestemmelser, som er afhængige af besiddelsen af et kvalifikationsbevis, er det vanskeligt at samordne de nationale bestemmelser om adgang til disse erhverv og deres udøvelse. Derfor, idet denne samordning skal ske på et senere tidspunkt, har Rådet i dette direktiv begrænset sig til at indføre overgangsforanstaltninger med henblik på under alle omstændigheder at undgå, at statsborgere fra de medlemsstater, i hvilke adgang til disse former for virksomhed ikke er betinget, møder ekstraordinære vanskeligheder.

16. Disse overgangsforanstaltninger indebærer hovedsagelig, at de værtslande, i hvilke adgangen til de nævnte former for erhvervsvirksomhed er reguleret, anerkender den faktiske udøvelse af erhvervet i det tidligere opholdsland i en rimelig periode, der ikke ligger for langt tilbage, som tilstrækkelig betingelse for adgangen til erhvervet, såfremt besiddelsen af en forudgående uddannelse ikke er påkrævet for at sikre, at den begunstigede har en tilsvarende faglig indsigt som den, der kræves af landets egne statsborgere [5].

17. De for denne sag relevante artikler i direktiv 64/427 er følgende:

Artikel 3:

»Såfremt en medlemsstat gør adgangen til eller udøvelsen af en af de i artikel 1, stk. 2, nævnte former for erhvervsvirksomhed afhængig af besiddelsen af almindelige, forretningsmæssige eller faglige kvalifikationer og færdigheder, anerkender vedkommende medlemsstat som tilstrækkeligt bevis for disse kvalifikationer og færdigheder den faktiske udøvelse af den pågældende erhvervsvirksomhed i en anden medlemsstat i følgende tilfælde:

a) ved uafbrudt virksomhed i seks år som selvstændig eller som bedriftsleder

b) ved uafbrudt virksomhed i tre år som selvstændig eller som bedriftsleder, såfremt den begunstigede kan godtgøre en forudgående uddannelse inden for det pågældende fag af mindst tre års varighed, bekræftet gennem et statsligt anerkendt bevis eller anerkendt af en kompetent erhvervsorganisation som havende samme gyldighed

c) ved uafbrudt virksomhed i tre år som selvstændig, såfremt den begunstigede

5 — Anden, fjerde, femte og sjette betragtning til direktivet.

kan godtgøre mindst fem års virksomhed inden for det pågældende fag som ikke-selvstændig

d) ved uafbrudt virksomhed i fem år i ledende stilling, indbefattet mindst tre års virksomhed med tekniske opgaver og med ansvaret for mindst én afdeling inden for virksomheden, såfremt den begunstigede kan godtgøre en forudgående uddannelse inden for det pågældende fag af mindst tre års varighed bekræftet gennem et statsligt anerkendt bevis eller anerkendt af en kompetent erhvervsorganisation som havende samme gyldighed.

I de under litra a) og c) nævnte tilfælde må denne virksomhed ikke være ophørt for mere end ti år siden regnet fra tidspunktet for den i artikel 4, stk. 3, omhandlede indgivelse af ansøgning.«

Artikel 4

»Ved anvendelsen af artikel 3 gælder følgende:

1. De medlemsstater, i hvilke adgangen til eller udøvelsen af et af de i artikel 1, stk. 2, nævnte erhverv er afhængig af besiddelsen af almindelige, forretningsmæssige eller faglige kvalifikationer og færdigheder, underretter med bistand af Kommissionen de øvrige medlemsstater om de væsentlige faglige karakteristika (beskrivelse af virksomheden i disse fag).

2. Den af det tidligere opholdsland til dette formål udpegede kompetente myndighed attesterer, hvilken faglig virksomhed den begunstigede faktisk har udøvet, og hvor længe han har udøvet den. Denne attestation skal indrettes efter den erhvervsbeskrivelse, som er meddelt af den medlemsstat, i hvilken den begunstigede varigt eller midlertidigt vil udøve erhvervet.

3. Værtslandet meddeler efter ansøgning tilladelse til at udøve den pågældende virksomhed, såfremt den attesterede virksomhed svarer til de væsentlige punkter i den ifølge stk. 1 meddelte erhvervsbeskrivelse, og eventuelle særlige, i værtslandets lovgivning foreskrevne, betingelser er opfyldt.«

18. Den 18. juni 1992 udstedte Rådet direktiv 92/51/EØF [6], som har til formål at lette adgangen til at udøve enhver form for

6 — Direktiv om anden generelle ordning for anerkendelse af erhvervsuddannelser til supplering af direktiv 89/48/EØF (EFT L 209, s. 25).

erhvervsvirksomhed, som i en medlemsstat er gjort betinget af, at vedkommende har gennemgået en uddannelse på et bestemt niveau ved at indføre en anden generel ordning for anerkendelse af erhvervsuddannelser. Dette direktiv supplerer den ordning, som blev indført i 1988 med henblik på anerkendelse af eksamensbeviser for erhvervskompetencegivende videregående uddannelser af mindst tre års varighed [7]. I henhold til artikel 2, andet afsnit, i dette direktiv udelukkes fra direktivets anvendelsesområde såvel de erhverv, der er omfattet af et særligt direktiv, hvorved der mellem medlemsstaterne indføres en gensidig anerkendelse af eksamensbeviser, som de erhverv, der er omfattet af et af de i bilag A anførte direktiver. Blandt direktiverne i dette bilag figurerer direktiv 64/427, som Tribunal administratif (Luxembourg) i denne sag ønsker fortolket.

19. Europa-Parlamentets og Rådets direktivforslag, som indfører en anerkendelsesmekanisme for erhvervsdiplomer, som er omfattet af direktiverne om liberalisering, og som vedrører overgangsforanstaltninger, fuldstændiggør den almindelige ordning for anerkendelse af diplomer [8], som Kommissionen fremlagde den 9. februar 1996, for hvilket vedtagelsesproceduren stadig er i gang, indeholder praktisk talt ingen ændringer til direktiv 64/427, som stadig er gældende, og hvis fortolkning den nationale ret ønsker klargjort med henblik på at løse tvisterne i hovedsagen.

7 — Rådets direktiv 89/48/EØF af 21.12.1988 om indførelse af en generel ordning for gensidig anerkendelse af eksamensbeviser for erhvervskompetencegivende videregående uddannelser af mindst tre års varighed (EFT 1989 L 19, s. 16).

8 — KOM(96) 22 endelig udg. (EFT 1996 C 115, s. 16).

V — Indlæg under den præjudicielle sag

20. Sagsøgerne i hovedsagen, de Castro Freitas og Escallier, samt Kommissionen har inden for de i EF-statuttens artikel 20 fastsatte frister indgivet skriftlige indlæg. Endvidere har den portugisiske regering afgivet mundtligt indlæg under retsmødet.

21. Ifølge de Castro Freitas er den eneste betingelse, som ifølge artikel 3, første afsnit, i direktiv 63/427 pålægges en ansøger om etableringstilladelse, at denne rent faktisk har udøvet den pågældende virksomhed. Artiklen pålægger ikke ansøgeren, at han alene skal have udøvet denne virksomhed og dermed ikke nogen anden virksomhed i de i litra a) til d) i samme artikel nævnte perioder. Den udelukker således ikke den situation, hvor en fællesskabsborger i sit tidligere opholdsland samtidigt har udøvet flere former for virksomhed, som henhører under direktivets anvendelsesområde. De Castro Freitas anfører endvidere, at traktatens artikel 52 garanterer alle fællesskabsborgere etableringsfrihed ved en gradvis ophævelse af begrænsninger af denne frihed og navnlig ved den gradvise ophævelse af forskelsbehandling på grundlag af nationalitet for så vidt angår adgangen til eller udøvelsen af et erhverv. Dette betyder, at en borger fra en medlemsstat, som ved en attest udstedt af de kompetente myndigheder, der bekræfter, at han faktisk har udøvet de pågældende former

for virksomhed i sit tidligere opholdsland, automatisk skal have ret til at nedsætte sig i hvilken som helst anden medlemsstat. Såfremt dette ikke er tilfældet, er den ordning, som direktiv 64/427 har indført med henblik på, at værtslandet anerkender den erhvervserfaring, som er attesteret af den kompetente myndighed i det tidligere opholdsland, uden virkning.

Ifølge de Castro Freitas kan den i direktiv 64/427, artikel 3, litra a), krævede periode for udøvelse af erhvervet ikke forlænges med den begrundelse, at de forskellige former for virksomhed er udøvet samtidigt, når disse former for virksomhed er tilstrækkeligt forbundne ved deres mål og område, således at en samtidig udøvelse ikke hindrer en tilstrækkelig ligestilling af det fornødne og faktiske kendskab for en korrekt uddannelse inden for det pågældende fag. Ifølge de Castro Freitas må man rejse det spørgsmål, om ikke forfatterne til direktivet bevidst har anvendt udtrykket »erhvervsvirksomhed« i artikel 3 for dermed at sikre, at samme erhvervsvirksomhed kan omfatte flere »erhverv« eller »fag«, der kan udøves samtidigt inden for rammerne af samme mere generiske »erhvervsvirksomhed«, som i det foreliggende tilfælde virksomhed inden for pudse- og byggevirksomhed, herunder udvendig finissering, som udgør en del af bygge- og beboelsesfaget. Han tilføjer endeligt, at sammenhængen mellem flere erhverv eller fag, for hvilke der er ansøgt om etableringstilladelse, vil være afgørende for besvarelsen af spørgsmålet om, hvorvidt den i artikel 3, litra a), i direktiv 64/427 krævede periode for udøvelse er på seks år eller et multiplum med seks år, når flere erhverv eller fag er blevet udøvet samtidigt.

22. Sagsøgeren i den anden hovedsag, Escallier, gør gældende, at direktiv 64/427 er en overgangsforanstaltning, hvis terminologi tydeligt viser, at den har til formål at sikre, at en fællesskabsborger, som samtidigt har udøvet erhverv henhørende under direktivets anvendelsesområde, i sit tidligere opholdsland, og som ansøger om etableringstilladelse i en anden medlemsstat, kan fortsætte udøvelsen af disse erhverv i denne anden medlemsstat. Ifølge Escallier kan den luxembourgske stat ikke under disse omstændigheder påberåbe sig direktiv 64/427 som begrundelse for at afvise ansøgninger om etablering, når etableringsretten siden den 1. januar 1970 har fundet anvendelse på selvstændig virksomhed i samtlige brancher. Escallier anfører, at den i artikel 3, litra a), i direktiv 64/427 indeholdte udøvelsesperiode ikke kan ændres som følge af, at flere af de erhverv, der henhører under direktivets anvendelsesområde, er blevet udøvet samtidigt. Escallier tilføjer endelig, at direktiv 64/427 ikke indeholder bestemmelser om en særbehandling for erhvervsvirksomheder med en vis sammenhæng. Derfor har en sådan sammenhæng eller manglen herpå mellem de pågældende erhverv ingen betydning for fortolkningen af direktivbestemmelserne.

23. Kommissionen anfører, at sjette betragtning til direktiv 64/427 indeholder to væsentlige begreber for fortolkningen af dets artikel 3, nemlig begrebet »den faktiske udøvelse af erhvervet i det tidligere opholdsland i en rimelig tid« og begrebet »der ikke ligger for langt tilbage«. Hvad angår de erhverv, der er udøvet som selvstændig eller som bedriftsleder i en virksomhed, hvilket er tilfældet i denne sag, er den passende udøvelsesperiode fastsat til seks uafbrudte år. Hvad angår det forhold, at denne udøvelse ikke må

ligge for langt tilbage i tiden, bestemmes det i direktivet, at denne virksomhed ikke må være ophørt for mere end ti år siden regnet fra tidspunktet for indgivelse af ansøgningen. Direktivet bekræfter, at uanset den nationale rets interesse i denne henseende, skal der ikke lægges vægt på det forhold, at der i den franske version af direktivet er anvendt flertal i begyndelsen og ental i slutningen af første afsnit, hvilket blot har til formål at sikre sammenhængen med artikel 1, stk. 2, som definerer direktivets materielle anvendelsesområde. Ifølge Kommissionen vil det ikke være korrekt at udelukke anvendelsen af artikel 3, når en vandrende arbejdstager ansøger om tilladelse til at udøve flere erhverv samtidigt.

Kommissionen bekræfter herved, at for at den krævede erfaring kan anses for tilstrækkelig til at begrunde adgangen til de pågældende erhverv i værtslandet, må ansøgeren kunne fremlægge certifikater, der bekræfter den faktiske udøvelse af hvert erhverv i den påkrævede periode. F.eks. nævner Kommissionen det tilfælde, hvor en person har udøvet tre helt forskellige erhverv i en periode på seks år; det må antages, at denne person har opnået en erfaring på to år for hvert erhverv, hvilket ikke giver adgang til at udøve nogen af de tre erhverv i værtslandet. Ifølge Kommissionen kan alene en udøvelse af erhvervet på fuld tid betragtes som en »faktisk udøvelse« af dette erhverv i den i artikel 3 i direktiv 64/427 omhandlede betydning. Derfor kan en samtidig udøvelse af forskellige erhverv i seks år ikke anses som svarende til, at disse udøves på fuld tid. Når de pågældende erhverv er forbundne, eller når de kontrolleres af samme leder, kan der ikke desto mindre opnås en gyldig erfaring.

Kommissionen finder således, at det påhviler den nationale ret at anvende dette kriterium ved hjælp af de foreliggende oplysninger, som f.eks. de i artikel 4 i direktiv 64/427 nævnte erhvervsbeskrivelser. Vedrørende det første spørgsmål konkluderer Kommissionen, at såvel de af de Castro Freitas i Portugal udøvede erhverv som de af Escallier i Frankrig udøvede erhverv må anses for forbundne erhverv.

Kommissionen undersøger derefter de forhold, som de nationale myndigheder skal tage i betragtning ved bedømmelsen af en ansøgers erhvervserfaring forud for dennes etablering, når denne ansøger har udøvet mere end et erhverv i sit tidligere opholdsland og ønsker at fortsætte hermed i værtslandet. Det første forhold er, i hvilken egenskab den pågældende skal udøve disse erhverv. Hvis han har arbejdet som bedriftsleder for en virksomhed, hvilket primært indebærer et kontrolarbejde, der ofte dækker over mere end et erhverv, er det lettere for ham at opfylde betingelserne, end hvis han har arbejdet som selvstændig. Det andet forhold vedrører arten af disse erhverv og navnlig en eventuel forbindelse mellem disse. Såfremt der ikke er sådan forbindelse, kan den opnåede erfaring ved en samtidig udøvelse af disse erhverv i seks år næppe anses for tilstrækkelig. Endelig skal den eksakte periode, som skal tages i betragtning for hvert erhverv, defineres. I denne henseende sondrer Kommissionen mellem to tilfælde: enten dokumenterer ansøgeren på grundlag af den i artikel 4, stk. 2, i direktiv

62/427 nævnte attestation, at han har udøvet flere forbundne erhverv i seks uafbrudte år, som ikke ligger langt tilbage i tiden, i hvilket tilfælde der skal tages hensyn til den erfaring, der er opnået inden for disse tre erhverv, som et samlet hele, der giver adgang til alle disse erhverv i værtslandet, eller også opfylder de erhverv, som ansøgeren har udøvet samtidigt, ikke betingelsen om sammenhæng, i hvilket tilfælde den bedste fremgangsmåde for den kompetente myndighed er at fastholde det dominerende erhverv, såfremt der er et sådant, eller i mangel heraf at opdele erfaringsperioden proportionalt mellem de forskellige erhverv.

24. Den Portugisiske Republik anførte under retsmødet, at for at lette udøvelsen af etableringsretten har direktiv 64/427 indført et komplet regelsæt for, at en medlemsstat, i hvilken adgangen til visse erhvervsaktiviteter er afhængig af besiddelsen af bestemte kvalifikationer og færdigheder, anerkender den faktiske udøvelse af disse erhverv i en anden medlemsstat som tilstrækkeligt bevis for disse kvalifikationer og færdigheder. Derfor kan den medlemsstat, for hvilken en ansøgning om etableringstilladelse er indgivet, hverken basere sig på national ret eller under henvisning til direktivets bestemmelser afslå at anerkende gyldigheden og virkningerne af den attestation, som de kompetente myndigheder i det tidligere opholdsland har udstedt med henblik på at attestere den faktiske udøvelse af det pågældende erhverv og varigheden af denne udøvelse ved anvendelse af den erhvervsbeskrivelse, som den medlemsstat, i hvilken ansøgeren ønsker at etablere sig, når den erhvervsvirksomhed, hvis udøvelse er blevet attesteret, stemmer overens med væsentlige dele i erhvervsbeskrivelsen.

VI — Gennemgang af de præjudicielle spørgsmål

25. De tre af den nationale ret stillede spørgsmål, som jeg mener må behandles samlet, drejer sig om, hvorvidt en fællesskabsborger, som fremlægger attestation for, at han i en anden medlemsstat samtidigt har udøvet en eller to former for erhvervsvirksomhed, som henhører under anvendelsesområdet for direktiv 64/427, kan påberåbe sig etableringsretten, og i bekræftende fald på hvilke betingelser, med henblik på fortsat at udøve de samme erhverv som selvstændig i en anden medlemsstat, hvor adgangen til disse erhverv og deres udøvelse betinges af bestemte kvalifikationer og færdigheder.

26. Domstolen har fastslået, at »EØF-traktatens artikel 52 er en af Fællesskabets grundlæggende bestemmelser og har været umiddelbart gældende i medlemsstaterne siden overgangsperiodens udløb. I medfør af bestemmelsen indebærer den frihed, andre medlemsstaters statsborgere har til at etablere sig på en anden medlemsstats område, en adgang til at optage og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed samt til at oprette og lede virksomheder på de vilkår, som i etableringslandets lovgivning er fastsat for landets egne statsborgere«. Domstolen udleder heraf, at »formålet med artikel 52 er således at sikre, at statsborgere fra andre medlemsstater, som, endogså sekundært, etablerer sig i en anden medlemsstat med henblik på at udøve selvstændig erhvervsvirksomhed dér, behandles efter samme regler som landets egne statsborgere, og den forbyder enhver form for forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som f.eks. at de nationale lovgiv-

ninger indeholder restriktioner med hensyn til etableringsfriheden« [9].

27. Der er ingen tvivl om, at den luxembourgske lovgivning, som regulerer adgangen til fagene i byggesektoren samt disses udøvelse, ikke indeholder nogen bestemmelse om forskelsbehandling på grundlag af nationalitet. Den fastsætter ens betingelser for alle og bestemmer udtrykkeligt, at attestationer udstedt af kompetente myndigheder i medlemsstaterne på grundlag af fællesskabsdirektiver om håndværk betragtes som dokumenter, der svarer til en tilstrækkelig erhvervsmæssig kvalifikation.

Jeg mener ikke desto mindre, at de luxembourgske myndigheders praksis kan vise sig at være i modstrid med traktatens artikel 52 og bestemmelserne i direktiv 64/427, når den kan afholde en fællesskabsborger, der som selvstændig i håndværkssektoren har arbejdet i en anden medlemsstat, og som ønsker at etablere sig i Luxembourg, fra at realisere sit forehavende.

28. Domstolen har i denne henseende udtalt, at »traktatens bestemmelser vedrørende den frie bevægelighed for personer skal således gøre det lettere at udøve erhvervsmæssig virksomhed på hele Fællesskabets område og er til hinder for en national ordning, som kan skade udvidelsen af disse aktiviteter uden for en enkelt medlemsstats område« [10].

29. Domstolen har ligeledes fastslået, at ved at fastsætte en dato for gennemførelsen af etableringsfriheden ved udløbet af overgangsperioden foreskriver artikel 52 en præcis forpligtelse til at nå dette resultat, hvis opfyldelse skal lettes, men ikke være betinget af iværksættelsen af en plan med gradvise foranstaltninger [11].

30. Den almindelige plan, som blev vedtaget i 1962 med henblik på at gennemføre traktatens artikel 54, stk. 1, nævner i dens bilag I de erhverv, for hvis udførelse medlemsstaterne skal fjerne samtlige begrænsninger af etableringsfriheden før udgangen af det andet år i anden etape af overgangsperioden. I denne liste klassificeres erhvervene i kategorier og grupper.

9 — Dom af 28.1.1986, sag 270/83, Kommissionen mod Frankrig, Sml. s. 273, præmis 13 og 14.

10 — Dom af 15.2.1996, sag C-53/95, Kemmler, Sml. I, s. 703, præmis 11, og domme af 7.7.1988, sag 143/87, Stanton, Sml. s. 3877, præmis 13, og forenede sager 154/87 og 155/87, Wolf m.fl., Sml. s. 3897, præmis 13.

11 — Dom af 28.6.1977, sag 11/77, Patrick, Sml. s. 1199, præmis 10.

31. Bilagene i den almindelige plan er udarbejdet på grundlag af den »internationale type-klassifikation efter industritype af samtlige brancher i erhvervslivet« [12] (herefter »CITI«). Det er på grundlag af denne klassifikation og de tilhørende forklarende noter, at de forskellige erhverv skal klassificeres i grupper eller undergrupper. De erhverv, som ikke optræder i klassifikationen, skal tilføjes den gruppe, som indeholder beslægtede erhverv, idet der tages hensyn til Fællesskabets økonomiske situation og navnlig de tekniske fremskridt.

32. Som overskriften antyder, indfører direktiv 64/427, som den nationale ret ønsker fortolket, forskellige former for overgangsforanstaltninger for selvstændig erhvervsvirksomhed inden for de be- og forarbejdende erhverv under CITI-hovedgrupperne 23-40.

Det drejer sig om følgende grupper: gruppe 23, tekstilindustri; gruppe 24, skoproduktion; gruppe 25, træ- og linnedindustri; gruppe 26, møbelindustri; gruppe 27, papirindustri; gruppe 28, trykkeri, forlag og beslægtede industrier; gruppe 29, læderindustri; gruppe 30, gummiindustri; gruppe 31, kemisk industri; gruppe 32, industri for afledte olie- og kulprodukter: gruppe 33, industri for mineralske, ikke metalliske, produkter; gruppe 34, primær metalindustri; gruppe 35, produktion af metalarbejder bortset fra maskiner og transportudstyr; gruppe 36, fabrikation af maskiner med undtagelse af elektriske maskiner; gruppe 37, fabrikation af maskiner, el-apparater og elforsyning; gruppe 38, fabrikation af transportudstyr; gruppe 39, diverse bearbejdende industrier og gruppe 40, som udelukkende består af gruppe 400, der er forbeholdt offentlige bygge- og anlægsarbejder.

Jeg skal bemærke, at i CITI fra 1958 indeholder gruppe 400 ikke mindre end 179 erhverv fra byggesektoren, som kan dække over alt fra snedkerarbejde, dørkonstruktion, reparation af tage, opførelse af en hangar og asfaltering af veje. Den indeholder hverken beskrivelser eller definitioner af disse erhverv.

33. Det fremgår af sagsakterne, at de Castro Freitas i ni år har arbejdet som selvstændig inden for bygge- og pudsererhvervet i Portugal, og at han har attesteret dette over for de luxembourgske myndigheder ved den i artikel 4, stk. 2, i direktiv 64/427 krævede attestation med henblik på at få tilladelse til i Luxembourg at udøve sit erhverv som byggeentreprenør, herunder udvendig finisering, facader og tage. Han fik kun delvis denne tilladelse. Den delvise afvisning blev begrundet med, at den liste, hvori hoved- og

12 — Udarbejdet af FN's kontor for statistik, statistisk undersøgelse, serie M, nr. 4, rev. 1, New York, 1958.

bierhverv opregnes, en liste, som er indeholdt i anordning af 19. februar 1990, grupperes de erhverv, som de Castro Freitas har udøvet samtidigt i Portugal, i to forskellige rubrikker, nemlig i rubrikken for byggeentreprenør og rubrikken for pudser. I denne liste betegnes disse erhverv som hovederhverv og har referencenummer 401-00 og 419-00.

I henhold til den definition, som anordning af 26. marts 1994 giver af virkeområdet for disse to fag, omfatter tilladelsen til at udøve førstnævnte bl.a. opførelsen af facader i natursten eller i kunststen, udførelse af belægning og gulvbelægning, udførelse af kalk- og cementlag samt opsætning af stillads. Tilladelsen til at udøve det andet erhverv omfatter bl.a. anvendelse af lofts- og vægbeklædning i form af beklædning og plader i gips, opsætning af sænkede lofter, gipslag, anvendelse af indvendig og udvendig vægbeklædning, termisk isolering af facader, rensning af facader og opsætning af stillads.

34. Escallier har ved en attestation udstedt af de kompetente myndigheder dokumenteret for de luxembourgske myndigheder, at han i syv år i Frankrig samtidig har udøvet virksomhed som tømrer, tagdækker og blikkenslager-zinkdækker i egenskab af bedriftsleder i en virksomhed, og han har ansøgt om at udøve de samme erhverv i Luxembourg. Han opnåede etableringstilladelse vedrørende udøvelse af erhvervet som tagdækker, men ansøgningen om de øvrige erhverv blev afvist. I de nævnte anordninger, hvori erhvervene klassificeres, betragtes disse tre erhverv som hovederhverv med følgende referencenumre: 416-00, 414-00 og 415-00, hvortil der kræves en særskilt tilladelse. Det første erhverv består i det væsentlige i at konstruere og opsætte det træskelet, hvorpå taget lægges; det andet i at lægge tagplader eller skifertavler på taglægterne og det tredje erhverv i at lægge andre yderligere metaldele på tagene.

35. Direktiv 64/427 pålægger medlemsstaterne at vedtage foranstaltninger for i første række at undgå, at fællesskabsborgere møder ekstraordinære vanskeligheder, der, hvor adgangen til selvstændig erhvervsvirksomhed inden for de be- og forarbejdende erhverv, som omfattet af direktivet, ikke gøres afhængig af betingelser, hvilket er tilfældet i Portugal og Frankrig for de pågældende erhverv, når disse statsborgere har til hensigt at etablere sig og udøve disse erhverv i en medlemsstat, hvor adgangen er lovreguleret, hvilket er tilfældet i Luxembourg.

36. For at undgå en sådan hindring forpligter direktivet det værtsland, som betinger adgangen til disse erhverv eller deres udøvelse af besiddelsen af kvalifikationer og færdigheder, til at acceptere som tilstrækkeligt bevis for disse kvalifikationer og færdigheder den faktiske udøvelse af erhvervet i en rimelig periode, hvis varighed er fastsat til seks uafbrudte år, såfremt ansøgeren har udøvet erhvervet som selvstændig eller som bedriftsleder i en virksomhed, og såfremt denne periode ikke tidsmæssigt ligger for langt tilbage, hvorfor direktivet kræver, at

denne virksomhed ikke må være ophørt for mere end ti år siden regnet fra tidspunktet for indgivelse af ansøgningen om etableringstilladelse.

37. Der er ingen tvivl om, at adgangen til de pågældende erhverv er reguleret i Luxembourg. Jeg er enig i den definition af »lovreguleret erhverv«, som generaladvokat Léger har foreslået med henblik på at fortolke bestemmelserne i direktiv 89/48 [13]. Domstolen har i sin dom gentaget denne definition, hvorefter der udelukkende foreligger et lovreguleret erhverv, når myndighederne direkte eller indirekte har vedtaget bestemmelser om optagelse eller udøvelse af erhvervet, og når den manglende overholdelse af disse bestemmelser er sanktioneret [14].

38. I henhold til den lovgivning, der regulerer adgangen til udøvelsen af de forskellige erhverv i Luxembourg, har de luxembourgske myndigheder hverken anset de attestationer, som de kompetente portugisiske myndigheder har udstedt til de Castro Freitas, og som beviser, at denne har udøvet to erhverv i ni uafbrudte år, eller de attestationer, som de kompetente franske myndigheder har udstedt til Escallier, og som beviser, at denne har udøvet tre erhverv i syv uafbrudte år i egenskab af bedriftsleder i en virksomhed, som tilstrækkelige, skønt den i artikel 3, litra a), i direktiv 64/427 krævede seksårige periode for den faktiske udøvelse i begge tilfælde er opfyldt, og de luxembourgske myndigheder har ikke givet dem tilladelse til at fortsætte udøvelsen af disse erhverv i Luxembourg. I henhold til bestemmelserne i artikel 4, stk. 2, i direktiv 64/427 burde disse attestationer imidlertid have været indrettet efter den erhvervsbeskrivelse, som var meddelt af de luxembourgske myndigheder.

39. I den luxembourgske lovgivning betragtes hvert af disse fem erhverv som hovederhverv, hvis udøvelse kræver en særskilt tilladelse. For at opnå denne tilladelse skal ansøgeren dokumentere, at han besidder enten et kvalifikationsbevis eller en ingeniørgrad fra et universitet inden for den pågældende branche. Såfremt ansøgeren ikke besidder nogle af disse, kan han få godkendt den fornødne erhvervserfaring for udøvelsen af hele dette erhverv eller dele heraf på grundlag af dokumenter, som anses for ækvivalente. I henhold til direktiv 64/427 anses attestationer udstedt af de kompetente myndigheder i Portugal eller Frankrig som ækvivalente, selv om det i praksis har vist sig, at de udelukkende tjener det formål, at den pågældende kan udøve et og ikke alle af sine tidligere erhverv, eftersom tilladelsen til at udøve hvert af de erhverv, som ifølge luxembourgsk lovgivning anses for hovederhverv, ikke gives til fællesskabsborgere, som er i lignende eller sammenlignelige situationer som de Castro Freitas og Escallier, medmindre det kan dokumenteres, at de har udøvet hvert af disse erhverv i mindst seks uafbrudte år.

13 — Nævnt i fodnote 7 ovenfor.

14 — Forslag til afgørelse i sag C-164/94, Aranitis, dom af 1.2.1996, Sml. I, s. 135, navnlig s. 147.

40. Domstolen har fastslået, at begrebet »den faktiske udøvelse af den pågældende erhvervsvirksomhed i en anden medlemsstat ... ved uafbrudt virksomhed (i et vist antal) år«, som nævnes i artikel 3 i direktiv 64/427, er én af de betingelser, der skal være opfyldt, for at en medlemsstat, som har fastsat bestemmelser om regulering af den pågældende form for erhvervsvirksomhed, skal anerkende den virksomhed, som er udøvet i en anden medlemsstat. Betingelsen sikrer således den frie etableringsret inden for de erhverv, som er omfattet af direktivet. Derfor har Domstolen af hensyn til en ensartet fortolkning af direktiv 64/427 tilføjet, at der skal anlægges en fællesskabsretlig fortolkning af dette begreb. Den fastslog, at dette begreb udelukkende tager sigte på den faktiske udøvelse af den pågældende virksomhed igennem en periode, der ikke må have været afbrudt af andre grunde end sygdom (af kortere varighed) eller (sædvanlige) ferier [15].

41. Henset til den omstændighed, at det ifølge direktivet kræves, at udøvelsen af det i attestationen nævnte erhverv skal være en faktisk udøvelse og have varet i seks uafbrudte år, og henset til Domstolens fortolkning af disse udtryk, er den eneste konklusion, at såfremt de luxembourgske myndigheders fortolkning af direktiv 64/427 er gyldig, kan en fællesskabsborger, som er i samme situation som de Castro Freitas eller Escallier, i bedste fald kun etablere sig i Storhertugdømmet for at udøve højst to af de erhverv, som her anses for hovederhverv. Jeg skal erindre om, at i henhold til direktiv 64/427, artikel 3, sidste afsnit, må en ansøger, når denne indgiver sin ansøgning til værtslandet, ikke være ophørt med at udøve det erhverv, hvortil han søger om etableringstilladelse, for mere end ti år siden, regnet fra tidspunktet for indgivelse af ansøgningen.

Escallier's sag viser tydeligt, at dette er tilfældet. Efter at have været bedriftsleder i en tagbygningsvirksomhed i Frankrig i syv år ansøgte Escallier om at etablere sig i Luxembourg med henblik på dér at fortsætte sit erhverv som tagbygger. På grundlag af den af ham dokumenterede erfaring fik han imidlertid kun tilladelse til at lægge tagsten eller skiferplader. Såfremt han endvidere ønsker at få tilladelse til at lave tømrerarbejde og anvende de metaldele, som sædvanligvis placeres på tage, og såfremt han affinder sig med kun at udøve et af disse to erhverv, skal han vente, indtil han har opnået tolv års erfaring. Men hvis han fastholder sin hensigt om at få den nødvendige erfaring for at opnå tilladelse til at udøve de tre erhverv i Luxembourg, vil den erfaring, som han har opnået i løbet af de seks første år, efter det sekstende års erfaring, ikke længere gælde, eftersom der så vil være gået mere end ti år, fra han er ophørt med at udøve det første erhverv. Da erhvervet skal udøves i seks uafbrudte år, og da udøvelsen af et hovederhverv, i henhold til luxembourgsk lov, tilsyneladende udelukker en samtidig udøvelse af ethvert andet hovederhverv, spørger jeg i øvrigt mig selv, til hvilket af de erhverv, som i Frankrig er udøvet samtidigt, de luxembourgske myndigheder vil henføre tabet af erfaring?

15 — Dom af 27.9.1989, sag 130/88, Van de Bijl, Sml. s. 3039, præmis 17 og 19.

42. Jeg finder, at denne praksis er uacceptabel, ikke blot fordi den, som vist, giver et absurd resultat, men ligeledes fordi det af artikel 4 i direktiv 64/427 tydeligt fremgår, at de medlemsstater, i hvilke adgangen til eller udøvelsen af et af de af direktivet omfattede erhverv, med bistand af Kommissionen underretter de øvrige medlemsstater om de væsentlige faglige karakteristika ved at give en beskrivelse af virksomheden i disse fag, samt fordi den af det tidligere opholdsland til dette formål udpegede kompetente myndighed attesterer, hvilken faglig virksomhed den begunstigede faktisk har udøvet, og hvor længe han har udøvet den. Denne attestation skal indrettes efter den erhvervsbeskrivelse, som er meddelt af den medlemsstat, i hvilken den begunstigede vil udøve det pågældende erhverv; og endelig fordi værtslandet efter ansøgning meddeler tilladelse til at udøve den pågældende virksomhed, såfremt den attesterede virksomhed svarer til de væsentlige punkter i den til de kompetente myndigheder i det tidligere opholdsland meddelte erhvervsbeskrivelse med henblik på at få denne tilladelse, og eventuelt andre betingelser i lovgivningen er opfyldt. Efter min mening kan disse betingelser ikke omfatte bestemmelse om et antal år for udøvelse af det pågældende erhverv, som overstiger det i direktivet fastsatte antal år.

43. Direktiv 64/427 indfører således en fuldstændigt regelsæt med henblik på, at udøvelsen af et erhverv i en medlemsstat anerkendes i en anden medlemsstat under hensyntagen til etableringsfriheden. I denne henseende giver direktivet en tredobbelt garanti: for det første underretter medlemsstaterne hinanden om de væsentlige faglige karakteristika ved hjælp af erhvervsbeskrivelser; for det andet meddeler den medlemsstat, hvori der er ansøgt om etableringstilladelse, til det tidligere opholdsland en erhvervsbeskrivelse, som denne skal lægge til grund ved udstedelsen af attestationen, hvilket efter min mening medfører en kritisk vurdering hos de kompetente myndigheder, der udsteder attestationen, ikke blot hvad angår den faktiske udøvelse af erhvervet, men ligeledes hvad angår dennes varighed; endelig skal værtslandet give etableringstilladelsen, når det attesterede erhverv stemmer overens med væsentlige elementer i erhvervsbeskrivelsen.

44. Hvad angår den attestation, som oprindelseslandet udsteder på grundlag af den af værtslandet meddelte erhvervsbeskrivelse, har Domstolen siden 1989 fastslået [16], at denne attestation er det dokument, der skal sikre udøvelsen af den virkelige etableringsfrihed i de medlemsstater, der stiller bestemte krav til kvalifikationerne. Domstolen udtalte således, at værtslande, der stiller sådanne krav, principielt er bundet af de oplysninger, som er indeholdt i den af oprindelseslandet udstedte attestation, da denne i modsat fald ville miste sin betydning. Den tilføjede, at navnlig bør værtslandet ikke kunne drage rigtigheden af de oplysninger i tvivl, som oprindelseslandets kompetente myndighed har givet vedrørende den pågældende erhvervsvirksomhed i oprindelseslandet eller vedrørende erhvervsudøvelsens varighed.

16 — Den i forrige fodnote nævnte Van de Bijl-dom, præmis 21, 22 og 23.

45. Ikke desto mindre afviser de luxembourgske myndigheder at give de fællesskabsborgere, som fremviser en af den kompetente myndighed i en anden medlemsstat udstedt attestation, der bekræfter, at ansøgeren samtidigt har udøvet flere erhverv i en rimelig periode, der ikke ligger for langt tilbage som krævet af direktiv 64/427, tilladelse til at fortsætte udøvelsen af de samme erhverv i Luxembourg. Til støtte for et sådant afslag påberåber de luxembourgske myndigheder sig den vage undskyldning, at ifølge national lovgivning anses disse erhverv for hovederhverv, hvortil tilladelse til udøvelse kun kan gives særskilt.

46. Jeg mener, at denne praksis strider mod traktatbestemmelserne om personers frie bevægelighed, bestemmelser som har til formål at lette udøvelsen af erhvervsvirksomhed i hele Fællesskabet. Denne praksis er navnlig uforenelig med traktatens artikel 52 og med bestemmelserne i direktiv 64/427, som har til formål at lette gennemførelsen af etableringsfriheden for selvstændig erhvervsvirksomhed inden for de be- og forarbejdende erhverv, som er omfattet af direktivets anvendelsesområde, eftersom denne praksis uigenkaldeligt medfører, at fællesskabsborgere, som i en anden medlemsstat samtidigt har udøvet flere af de erhverv, som i Storhertugdømmet anses for hovederhverv, afholdes fra at etablere sig i Luxembourg.

VII — Forslag til afgørelse

På baggrund af ovenstående foreslår jeg Domstolen at omformulere de af Tribunal administratif (Luxembourg) stillede præjudicielle spørgsmål og besvare dem således:

»Traktatens artikel 52 og artikel 3 og 4 i Rådets direktiv 64/427/EØF af 7. juli 1964 om de nærmere overgangsforanstaltninger for selvstændig erhvervsvirksomhed inden for de be- og forarbejdende erhverv under CITI-hovedgrupperne 23-40 (industri og håndværk) er til hinder for at give en fællesskabsborger, som for værtslandet fremviser en attestation, hvorved de kompetente myndigheder i det tidligere opholdsland bekræfter, at ansøgeren samtidigt har udøvet forskellige former for erhvervsvirksomhed i en rimelig tid, samt at ansøgeren ikke er ophørt med denne udøvelse for mere end ti år siden, afslag på en ansøgning om tilladelse til at udøve en del af disse erhverv med den begrundelse, at erhvervene i værtslandet anses for hovederhverv, og at myndighederne i denne medlemsstat skønner, at betingelsen om at have udøvet disse i en rimelig tid skal opfyldes særskilt for hvert af dem.«